

S B F

ZÁVERY KONFERENCIE

Proeurópske a proatlantické ukotvenie zahraničnej politiky SR/Tridsať rokov po Nežnej revolúcii a pätnásť rokov po vstupe SR do EÚ a NATO

Prvý panel na Slovenskom bezpečnostnom fóre 2019 bol venovaný proeurópskemu a proatlantickému ukotveniu zahraničnej politiky Slovenskej republiky a taktiež zhodnoteniu postavenia Slovenskej republiky po pätnástich rokoch od vstupe do medzinárodných štruktúr EÚ a NATO. Vystúpili na ňom: **Ján Figel'** – osobitný vyslanec pre presadzovanie slobody náboženského vyznania alebo presvedčenia mimo EÚ, **Rastislav Káčer** – čestný predseda GLOBSEC, **Radovan Javorčík** – veľvyslanec, vedúci Stálej delegácie SR pri NATO a **Peter Kovařík** – riaditeľ Kancelárie Bezpečnostnej rady SR. Moderátorkou diskusie bola **Darina Malová** – profesorka politológie na Univerzite Komenského v Bratislave.

Okolnosti vstupu Slovenskej republiky do EÚ a NATO hodnotil Ján Figel'. Cestu Slovenska do EÚ a NATO uľahčila najmä otvorenosť Západu pre vstup ďalších členov do týchto štruktúr. Po roku 1999 bolo Slovensko vyzvané k plneniu programu akčného plánu pre členstvo a na novembrovom summite 2002 bolo prizvané za člena EÚ spolu so Slovinskom, Rumunskom a Bulharskom. J. Figel' konštatoval, že 20. storočie rozdelilo Európu, ako aj národy a ľudí, ktoré sa neskôr podarilo znovu zjednotiť prostredníctvom EÚ. Od roku 2004 Slovensko dozrievalo a dávalo najavo, že sa naň dá spoľahnúť aj v predsedníctve EÚ.

Rastislav Káčer poznamenal, že v roku 2004 sme odovzdávali dokument o ratifikácii, ktorý bol dôkazom, že chceme byť členmi týchto štruktúr, chceme sa podieľať na činnosti a posilniť kolektívnu bezpečnosť. Vstup do EÚ a NATO Slovenskej republike výrazne prospel, čo je badateľné najmä pri porovnaní s krajinami, ktoré nie sú súčasťou týchto štruktúr.

Podľa Radovana Javorčíka pred tridsiatimi rokmi, keď okupačné sily odchádzali z Československa, zanechali ekonomickú, ako aj ekologickú spúšť, s ktorou sa krajina vyrovnala relatívne úspešne. Po vzniku samostatného moderného štátu sme si kládli otázku, kam vlastne patríme? Slovensko chcelo ísť smerom k EÚ a NATO, od druhého mesiaca samostatnosti bolo jasné kam sa chce uberať. Naša cesta do EÚ bola paralelná s cestou do NATO, bez nášho vstupu do Aliancie by sme sa členom EÚ nestali.

Peter Kovařík k téme dodal, že po Nežnej revolúcii bolo badať na Slovensku obrovský nárast demokratických myšlienok, s čím súvisel aj prehlbujúci sa záujem stať sa súčasťou spomínaných štruktúr. Všetci rečníci zdôraznili potrebu dodržiavania zásad spolupráce v rámci EÚ a NATO. SR je mimoriadne závislá od toho, akých má susedov, a aké má strategické partnerstvá. Je potrebné sa držať hodnôt Západnej demokracie. Slovenská republika by mala opäť dosiahnuť konsenzus v oblasti zahraničnej politiky, aby bola efektívna.

„Európska integrácia sa začína doma. Druhý rozmer integrácie začína susedstvom a tretí rozmer predstavujú transatlantické štruktúry.“

Ján Figel', osobitý vyslanec pre podporu slobody náboženstva alebo viery mimo EÚ

Slovenský pohľad na riešenie konfliktu na Ukrajine

Druhý panel SBF „Slovenský pohľad na riešenie konfliktu na Ukrajine“ otvoril moderátor **Jaroslav Ušiak**, prodekan pre medzinárodné vzťahy a vzťahy s verejnosťou Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela.

Pred panelovou diskusiou vystúpil riaditeľ Centra pre prevenciu konfliktov OBSE, **Marcel Peško**, s komentárom k súčasným výzvam pre kooperatívnu a inkluzívnu bezpečnosť v kontexte slovenského predsedníctva OBSE v roku 2019. Európska bezpečnosť a hodnoty OBSE sú vystavované veľkému tlaku, keďže rámec bezpečnosti sa zásadne mení. OBSE predstavuje koncept bezpečnosti, ktorý je založený na spolupráci, podpore spoločných hodnôt, v dôsledku čoho aj krajiny, ktoré nie sú v priateľskom vzťahu, spoločne hľadajú priesečníky spolupráce a to posúva európsku bezpečnosť vpred. OBSE vyslalo na Ukrajinu osobitnú misiu na monitorovanie situácie, na čom sa zhodlo všetkých 57 štátov. Rečník ocenil odvahu Slovenskej republiky prevziať pozíciu predsedajúceho štátu. Žijeme v dobe, kedy sú medzištátne vojny, zmrazené konflikty realitou, a taktiež sú ďaleko od vyriešenia. Situácia na Ukrajine je jednou z najväčších výziev pre európsku bezpečnosť. Multilateralizmus výrazne oslabil, štáty sa starajú najskôr o blaho vlastnej krajiny a až potom ostatných krajín, obnovila sa geopolitická rivalita. Taktiež sa výrazne oslabil systém kontroly zbrojenia, využíva sa vojenská technika, ktorá nepodlieha medzinárodnej kontrole. V závere svojho komentára uviedol, že ľuďom treba priblížiť fungovanie OBSE, a treba bojovať za posilnenie demokracie. Je dôležité, že sa krajiny stretávajú a sú schopné prijímať spoločné rozhodnutia.

V následnej panelovej diskusii vystúpil **Róbert Kirnág**, riaditeľ Odboru pre politicko-bezpečnostné otázky MZVaEZ SR, **Barbora Marôňková**, riaditeľka Informačného a dokumentačného centra NATO v Kyjeve, **Ľudmila Verbická**, predsedníčka Ukrajinsko-Slovenskej Iniciatívy a analytik **Marek Lenč**.

Ťažiskom diskusie bola téma predsedníctva SR v OBSE, najmä z pohľadu riešenia konfliktu na Ukrajine. Predsedníctvo sme prebrali v náročnom čase, keď na Ukrajine došlo k viacerým zmenám, akými sú nový prezident, ako aj nová vláda.

Podľa Róberta Kirnága je aktuálna situácia na Ukrajine najlepšia za posledných 5 rokov, ale stále nie je dobrá. Tento rok sme síce mali najmenej porušovaní mieru a obetí, ale ľudské utrpenie a psychické traumy obyvateľstva sú obrovské. S predsedníctvom v OBSE získala SR detailné informácie o dianí na Ukrajine, čo sa stalo predmetom intenzívnych diskusií. Naš záujem je mať Ukrajinu ako suseda prosperujúcu a mierovú.

Barbora Marônková vo svojom vystúpení zdôraznila, že NATO nie je priamym aktérom, ktorý sa podieľa na riešení konfliktu, no podporuje suverenitu a celistvosť Ukrajiny. Náš záujem ako Aliancie je mať bezpečné hranice. Tento konflikt má vplyv na politiku NATO vs. Rusko a na ich vzájomný vzťah. Prejavilo sa to zminimalizovaním vojenskej spolupráce, ktorú sme budovali desaťročia. Ukrajina za posledných pár rokov pretransformovala smerovanie politiky, naším cieľom je posilniť bezpečnostný sektor Ukrajiny, teda posilniť schopnosť armády obrániť svoju krajinu, nielen po technickej stránke, ale aj ľudskej. Ukrajinskí vojaci, ktorí prežili vojnu, majú problém začleniť sa naspäť do spoločnosti, čo sa prejavuje aj v ich osobných životoch.

Ľudmila Verbická uviedla štatistické údaje, podľa ktorých doteraz zahynulo počas konfliktu na Ukrajine 13 tisíc ľudí (nie je to presné). Ďalších milión päťstotisíc až milión sedemstotisíc obyvateľov migruje po celej krajine, nevedia si nájsť prácu, ubytovanie. Toto je problém, ktorý štát nedokáže vyriešiť a vojna nekončí. *„Krym je rana na srdci Ukrajiny, ktorá stále krváca.“* Okrem toho trpí aj ekologickými problémami, no prioritou číslo jeden ostáva bezpečnosť.

Marek Lenč priznal, že Ukrajina bola preňho neznámou, kým sám nenavštívil Kyjev. Ukrajina nebola na politickom radare SR, no dnes musí byť pre nás strategickým bodom, pretože nám záleží na tom, aby sa naši susedia mali dobre. K tomu je potrebný v prvom rade mier, bez neho nemôže byť ani prosperita. Náš minister má veľmi dobrý „ťah na bránu“, pretože dobre pozná toto prostredie a môže pôsobiť ako vhodný mediátor. Dnes vo svete panuje veľká nedôvera, preto v rámci predsedníctva musíme začať malými krokmi a dúfať v nové prieniky.

V ďalšej diskusii R. Kirnág zdôraznil, že k riešeniu konfliktu treba preukázať politickú vôľu, čo sa v poslednom období prejavilo dosiahnutím výmeny zajatcov. Bezpečnosť v štáte by mali garantovať Ozbrojené sily Ukrajiny, taktiež by mali prebrať kontrolu nad svojimi hranicami, pričom Ukrajina počíta s podporou medzinárodného spoločenstva.

Ľ. Verbická uviedla, že po prezidentských voľbách sa ukrajinská spoločnosť rozdelila na dve skupiny. Prvá skupina sú ľudia, ktorým záleží na tom, aby bola Ukrajina nezávislá a jednotná, a druhá skupina je pasívna. Ukrajina utrpela veľké straty v ekonomickej oblasti a nie je pripravená vzdať sa územia, ktoré už raz ubránila. Obyvatelia týchto oblastí majú strach o svoju bezpečnosť, preto požiadali o odklad odchodu ukrajinskej armády.

Podľa B. Marônkovej výmena zajatcov signalizuje pozitívne smerovanie budúceho vývoja. Príchod zajatcov naspäť na územie Ukrajiny mal silný emočný dopad na miestne obyvateľstvo, aj keď stovky ukrajinských zajatcov naďalej ostávajú v Rusku.

M. Lenč poznamenal, že s novým ukrajinským prezidentom, Volodymyrom Zelenskym, prichádza zmena, ktorá sa môže skončiť obrovským úspechom, no na druhej strane to nemusí „vypáliť“ dobre. *„Zelensky ukazuje, že je iný. Myslí inak, koná inak.“*

Výkon funkcie dvoch ukrajinských prezidentov, Porošenka a Zelenskeho, porovнала L. Verbická. Kým prezidentovi Porošenkovi vyčítali, že je pomalý a nepokračuje v Minských dohodách, výhodou nového prezidenta Zelenskeho je, že koná efektívne a rýchlo. Hneď ako zasadol do prezidentského kresla mal stretnutia s politickými lídrami. Porošenko je na druhej strane skúsený politik, ktorý udržal Ukrajinu nezávislou v najťažších časoch a získal pre ňu solidaritu sveta. Prezident Zelensky je človek, ktorý prišiel zo šoubiznisu, nie je skúsený politik, ale je dôležité, že chce niečo urobiť a tiež, aký tím si dokáže okolo seba vybudovať. Zatiaľ však nie je isté, nakoľko to robí správne.

Diskusia pokračovala otázkami, ktoré položilo auditórium prostredníctvom aplikácie Slido alebo osobne. L. Verbická sa dotkla problematiky Minských dohôd, ktorých platnosť končí tohto roku. Podľa nej sú možné tri alternatívy vývoja a to, že sa pripraví nový zákon, predĺžia sa dohody v súčasnom znení, alebo sa v nich urobia zmeny. B. Marônková v tejto súvislosti uviedla, že podľa najnovšieho prieskumu verejnej mienky 60% obyvateľstva nevie, čo Steinmeierova formula vlastne znamená. Podľa jej názoru je to náčrt, ako by sa mala situácia na Ukrajine riešiť s udaním krokov potrebných na realizáciu. K lepšiemu pochopeniu situácie sa snaží prispieť aj prezident prostredníctvom videí, ktoré zverejnil. V súčasnej situácii na Ukrajine sa ozbrojené zložky využívajú aj na zaistenie bezpečnosti civilného obyvateľstva. Podľa prieskumu 23% obyvateľstva podporuje aj takéto využitie ozbrojených síl, pokiaľ krajina nebude opäť celistvá a nezávislá.

V závere diskusie sa rečníci vyjadrili k prognózam vývoja pre nadchádzajúci rok a k očakávaniam, ktoré sa spájajú s pozitívnou dynamikou nového prezidenta. R. Kirnág dúfa v posilnenie stability v regióne, a tiež upozorňuje, že s ďalším obdobím bude riešenie konfliktu čoraz ťažšie, preto treba konať teraz. B. Marônková zdôraznila nepredvídateľnosť situácie na Ukrajine. Ťažko predikovať, čo bude o rok, no rada by videla väčší posun, ako sme zaznamenali za posledných 5 a pol roka. L. Verbická má obavy zo stretnutia normandskej štvorky, pretože ukrajinský prezident nie je skúsený. Keď sa stretne s najväčšími politickými lídrami, môže sa stať, že prijme rozhodnutie, s ktorým Ukrajina nebude spokojná. Pripustila však možnosť pozitívneho vývoja v záujme deokupácie Donbasu. M. Lenč pripomenul, že riešenie konfliktu na Ukrajine znamená veľkú zodpovednosť pre Európu a verí, že o rok bude naše susedstvo bezpečnejšie.

„To, čo sa deje na Ukrajine, aj keď nie je členom Severoatlantickej aliancie, ovplyvňuje akým smerom sa politika NATO uberá.“

Barbora Marônková, riaditeľka Informačného a dokumentačného centra NATO

Kybernetická bezpečnosť na Slovensku a vo svete: fenomén 21. storočia

Tretia panelová diskusia 13. ročníka Slovenského bezpečnostného fóra sa zamerala na tému kybernetickej bezpečnosti na Slovensku a vo svete ako fenoménu 21. storočia.

Hostami diskusie boli **Jan Majtan**, generálny riaditeľ, Sekcia kybernetickej bezpečnosti, Úrad podpredsedu vlády SR pre komunikáciu a informatizáciu, **Martina Lisická**, riaditeľka, Odbor euroatlantických vzťahov, Národný bezpečnostný ústav, **Tomáš Hettych**, viceprezident, ISACA a **Jozef Michal Mintal**, výskumný pracovník UMB Data&Society Lab, Katedra bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Moderátorom panela bol **Daniel Olejár**, prorektor pre IT, Univerzita Komenského v Bratislave.

Jan Majtan v úvodnom komentári nastolil otázku: Ak dáte užívateľovi na výber medzi pohodlím a bezpečnosťou v kybernetickom priestore, čo zvíťazí? Zhodnotil, že zvíťazí pohodlie. Snažil sa poukázať, že práve kybernetická bezpečnosť sa venuje tej druhej časti a chce sa posúvať s bezpečnosťou do roviny komfortu, čím otvoril diskusiu v treťom paneli.

Čo to je kybernetická bezpečnosť? Pre každého rečníka bola definícia iná, čo vyplývalo aj z rôznych uhlov pohľadu, ktoré prezentovali, keďže sa stretli predstavitelia štátnych organizácií, akademickej obce aj súkromnej sféry. Podľa T. Hettycha je kybernetická bezpečnosť podmnožinou informačnej bezpečnosti. M. Lisická ju definuje ako informácie uchovávané v informačných sieťach a služby s tým poskytované. Zároveň pripomína, že garantom kybernetickej bezpečnosti je Národný bezpečnostný úrad. Pre J. Majtana je to ochrana informačných aktív vo verejnej správe a J. M. Mintal ju vidí ako stav, v ktorom informačné systémy a informácie sú dostupné a v bezpečí. Ich integrita a bezpečnosť je zabezpečená.

Predmetom ochrany kybernetickej bezpečnosti sú informácie, aby sme vďaka nim mohli chrániť služby a ľudí. T. Hettych definuje informačnú bezpečnosť ako stav odolnosti systému alebo prostredia. Zdôrazňuje, že musíme vedieť, čo máme chrániť a nakoľko kritické sú naše systémy. Hlavnými hrozbami kybernetickej bezpečnosti sú podľa J. Majtana inkompetencia, lenivosť a neschopnosť používateľov. Technických hrozieb je množstvo, existujú kriminálne skupiny, skupiny hľadajúce hospodársky prospech, už to nie sú veľké útoky, ale menšie skupiny realizujúce svoje partikulárne záujmy. Zmenila sa rýchlosť, sofistikovanosť a miera útokov rastie. Hrozba sa nedá špecifikovať. Vyzýva, aby kybernetická bezpečnosť bola integrálnou súčasťou riešení a postupov od začiatku až do konca.

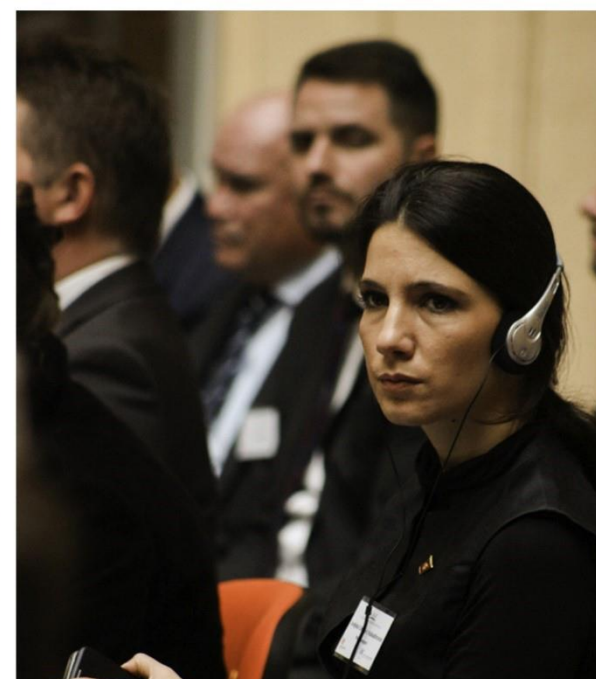
Slovenský zákon o kybernetickej bezpečnosti rečníci považujú za jeden z najlepších v Európskej únii. Problémom je nedostatok odborníkov na informatickú bezpečnosť, do roku 2021 ich bude chýbať 3,5 milióna. Bude potrebné vyvinúť metodiky a v spolupráci so súkromným sektorom a štátnou správou pripravovať odborníkov. Taktiež by bolo vhodné navýšiť rozpočet na kybernetickú bezpečnosť, lebo zachraňuje reálne aktíva.

Ako teda chrániť Slovensko? J. Majtan hovorí, že v kybernetickej bezpečnosti neexistujú hranice a ťažko povedať, čo je slovenské a čo nie. Kyber svet je absolútne otvorený pre Slovensko, rovnako ako naša ekonomika. Očakáva sa, že euroatlantické štruktúry a EÚ poskytnú tomuto priestoru ochranu. M. Lisická zdôrazňuje, že každý štát je sám zodpovedný za budovanie svojej kybernetickej bezpečnosti, pričom úlohou EÚ a NATO je pôsobiť v roli koordinátora pri budovaní národných spôsobilostí. Sme vnímaní ako relevantný a konkurencieschopný hráč. J. M. Mintal súhlasí, že v kybernetickom priestore neexistujú národné štáty. Za nevýhody Slovenska považuje nedostatočnú kompatibilitu systémov a oblasť vzdelávania. Súčasná legislatíva SR je na dobrej úrovni. M. Lisická definuje úlohu štátu ako sprostredkovateľa, ktorý by mal ostatné subjekty nabádať k dialógu a spolupráci. Akademická obec, súkromný sektor a štát by mali vo zvýšenej miere komunikovať, pretože kybernetickú bezpečnosť nezaistí nikto z nich sám.

J. M. Mintal skonštatoval, že v porovnaní s krajinami V4 sme v oblasti kybernetickej bezpečnosti na relatívne dobrej úrovni. T. Hettych za pozitívum považuje znalosti našich odborníkov, za ktoré sa nemusíme hanbiť. Spolupráca v rámci V4 je podľa M. Lisickej vzájomná, SR je porovnateľným a konkurencieschopným partnerom. Nemôžeme sa však porovnávať s Estónskom, Holandskom, Francúzskom, Nemeckom. Medzi lídrov sa môžeme dostať, ak vláda SR určí kybernetickú bezpečnosť za svoju prioritu a vyčlení na ňu financie. J. Majtan oceňuje najmä to, že sa postupne zlepšuje koordinácia medzi kľúčovými zložkami.

„Osobne vnímam ako jeden z problémov kybernetickej bezpečnosti na Slovensku kompatibilitu systémov a nedostatočné vzdelávanie.“

Jozef Michal Mintal, výskumný pracovník UMB Data&Lab

Zaznelo na SBF

„Som hrdý, že Slovensko nie je pasívnym spojencom.“

František Ružička, štátny tajomník MZVaEZ

„Krym je rana na srdci Ukrajiny, ktorá stále krváca.“

Ludmila Verbická, predsedníčka Ukrajinsko – Slovenskej iniciatívy

„Základná bezpečnosť štátu je slušnosť a spravodlivosť.“

Ján Figel', osobitý vyslanec pre podporu slobody náboženstva alebo viery mimo EÚ

„Každý členský štát Európskej únie má zodpovednosť za svoju kybernetickú bezpečnosť.“

Martina Lisická, riaditeľka, Odbor euroatlantických vzťahov

„Svet je komplexný, komplikovaný a rýchlo sa mení.“

Lucia Husenicová, odborná asistentka Katedry bezpečnostných štúdií

S B F

Organizátori

EUROATLANTICKÉ CENTRUM
EURO-ATLANTIC CENTER

univerzitná knižnica
v bratislave

S finančnou podporou

Partneri

 @EACenter

www.sbf.eac.sk